

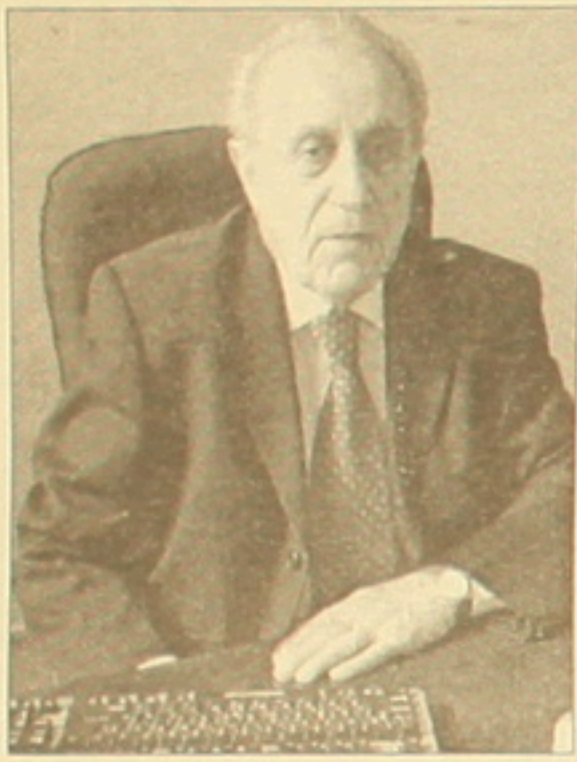

Հայագիտությունը - կասիիրե

«Ազգ» արդեն տեղեկացրել է ղեկսեմ-
բերի 13-ի Կասիիրեի համալսարանի
բանասիրական ֆակուլտետի կազմում
հայագիտական ուսումնասիրություննե-
րի կենտրոնի հիմնադրման մասին, որի
արտոդրությանը ղառսնոմադես հրավի-
րվել էր ՀՀ ԳԱԱ քոթակից անդամ, ա-
րևելագետ Նիկոլայ Հովհաննիսյանը
և էլույթ ունեցել «Հայ-արաբական
դասամակութային հարաբերություն-
ները» թեմայով: Ստորև ներկայացվող
զույգում որն Հովհաննիսյանը անդ-
ադառնում է վերոհիշյալ կենտրոնի
դերին ու նշանակությանը և որոակի
մանրամասներ է հաղորդում բանախո-
սության նյութի մասին:

Հայաստանի Հանրապետության արևելյան
հաղափակության մեջ վերջին երգանում
նկատվող ակտիվացումների մեջ կարևորվում
են հարաբերությունները արաբական երկրների
և առաջին հերթին դրա ամենաազդեցիկ երկ-
րի՝ Եգիպտոսի հետ: Այդ առումով 2007-ը կն-
նի հայ-եգիպտական միջոցակա հարաբե-
րությունների մեջ, որոնք փոփոխվել են
երբ նոր էջ բացվեց 2 երկրների համագործակ-
ցության համար: Այս երգանակներում լիիի
դիտարկել այնտիսի կարևոր ձեռնարկի իրա-
գործում, ինչտիսին Կասիիրեի համալսարանի
բանասիրական ֆակուլտետի կազմում հայա-
գիտական ուսումնասիրությունների կենտրոնի
հիմնադրումն է: Կասիիրեի համալսարանը մեծ
հեղինակություն վայելող ուսումնական հաս-
տատություն է գիտական կենտրոն է ոչ միայն
Ասիայի և Աֆրիկայի երկրների, այլև ողջ ա-
րևելագետների համար: Բավական է նշել, որ
այնտեղ սովորում է 250.000 ուսանող: Համալ-
սարանի ենիի ամենակենտրոնական տեղում,
առաջին հարկում տեղադրված է համալսա-
րանի ցուցանակը՝ անգլերենով և արա-
բերենով: Արդեն հասկացված է վարչական
երկու աշխատասենյակ՝ տեխնիկական մի-
ջոցներով և գույքով:

Աշխարհի տարբեր համալսարանների հայա-
գիտական կենտրոնների մեջ սա առաջինն էր,
որի հիմնադրման որոումը կայացրել է սվյալ
երկր կառավարությունը, այս լուսազայում՝ Ե-
գիպտոսի վարչապետը, դեռևս արդի ամսին:
Դա նշանակում է, որ եգիպտական կողմը չա-
փազանց կարևորություն է տալիս այս կենտրոնի
բացմանը և դիտարկում որոնք Հայաստանի
հետ միջոցակա կարևոր հայերից մեկը:

Այս տարածաբանում հայագիտական
այլ կենտրոնների նկատմամբ (նկատի ու-
նեն հասկալիս Երուսաղեմի Երայական
համալսարանին) ինչ տարբերություն
կամ առավելություն է ունենալու Կասի-
իրեի հայագիտական ուսումնասիրություն-
ների նորաբաց կենտրոնը:

Երուսաղեմի համալսարանում գոյություն
ունեցող կենտրոնն ավելի նեղ՝ որոակի
ուղղվածությամբ է գործում, հիմնականում
միջնադարյան արդյուրագիտությամբ և մաս-
նագիտացված, մինչդեռ սա ավելի ընդգ-
րկում է այն հարցերը, որ դնում է Կասիիրեին:
Այսի Սթոունի դեկավարած ամբիոնը դրանց
չի անդադարում: ԱՄՆ-ում, եվրոպական
մի Եարի երկրներում գոյություն ունեցող հայա-
գիտական ամբիոնները նախ չեն ստեղծվել
այդ երկրների կառավարությունների որո-
մամբ, այլ համայնքներ են որոակի գումար-
ներ տրամադրել այդ համալսարաններին, և
բնականաբար լիիի բացվեին:

Եվ ինչտիսի ուսումնական, գիտական
գործունեություն է ծավալելու Կասիիրեի
համալսարանի հայագիտական կենտրոնը,
որով ավելի կարևորվում է դրա նշանա-
կությունը:

Նախան այդ հարցին անդադարումը ո-
գում են ներկայացնել այս ձեռնարկի իր-
գործումը նույնպես հանգամանները: Կեն-
տրոնի հիմնադրման մասին վաղուց էր խոս-
վում, դեռ 90-ականներից, բայց կային որո-
շակարարություններ և խոչընդոտներ: 2007-ի
արդիին 77 նախագահի Եգիպտոս կասա-
րած լիեակա այցից հետո նույնպես կար-
ողանան ստեղծվեցին հայ-եգիպտական
հարաբերությունների հետագա զարգացման
համար:

Դրանից բացի Եգիպտոսում Հայաստանի
դեսպանությունը և տեղի հայ համայնքը ա-
նում էին կարևոր աշխատանքներ՝ հիմնավո-
րելու, տարածելու այն տեսակետը, որ հայ-արա-

բական, հայ-եգիպտական հարաբերություն-
ները բազմադարյան լուսնություն ունեն, և
որ հայերը Եաս կարևոր դեր են խաղացել Ե-
գիպտոսի լուսնության մեջ: Այս առումով մեծ
ծավալի աշխատանք է տարվել մեր դեսպանու-
թյունում, և հասկալիս դեսպան Ռուբեն
Կարապետյանի կողմից: Ինն տարբազե և և
այդ լուսնությունները հասակ է լուսնություն:

Այժմ կենտրոնի խնդիրների մասին. նա-
խալիս հանդիմաններ ունեցա ֆակուլտե-
տի դեկան Ահմադ Չայեդին և լուսնուկսոր
Զամիլիի հետ, նմանակեցին խնդրո կենտրո-
նի գործունեության երգանակները: Արդեն
հունվարի կեսերից լիիի է իրականացվի
հայրց լեզվի ուսուցում՝ որոակի ժամա-

լանակով, որին կարող են մասնակցել տար-
բեր ազգերի ներկայացուցիչներ, ասեմ նաեւ,
որ համալսարանական ծագերում արդեն
կար լուսնությունի, թուրեերնի ուսուցում:
Ֆակուլտետը կոչվում է գրականության,
արաբերենում «դասի» բառն ավելի լայն ի-
մաս ունի, դա էլ լեզու է, և արվեստ, մաս-
կուլթ, և փիլիսոփայություն, այսինքն՝ այն,
ինչ մեեն համարում են հասարակագիտու-
թյուն կամ հումանիտար գիտություններ: Ա-
մենակարևորը՝ այստեղ լիիի անցկացվեց
գիտական նմանակություններ՝ լեզվի, գրականու-
թյան, հաղափագիտության, լուսնության և
այլ հարցերի Եուրջ, որոն կարող են լիիի գի-
տաժողովների, նմանակությունների, սիմպո-

Կասիիրեի համալսարանի հայագիտական ուսումնասիրությունների նորաբաց կենտրոնի նշանակությունը

Հայագիտությանը

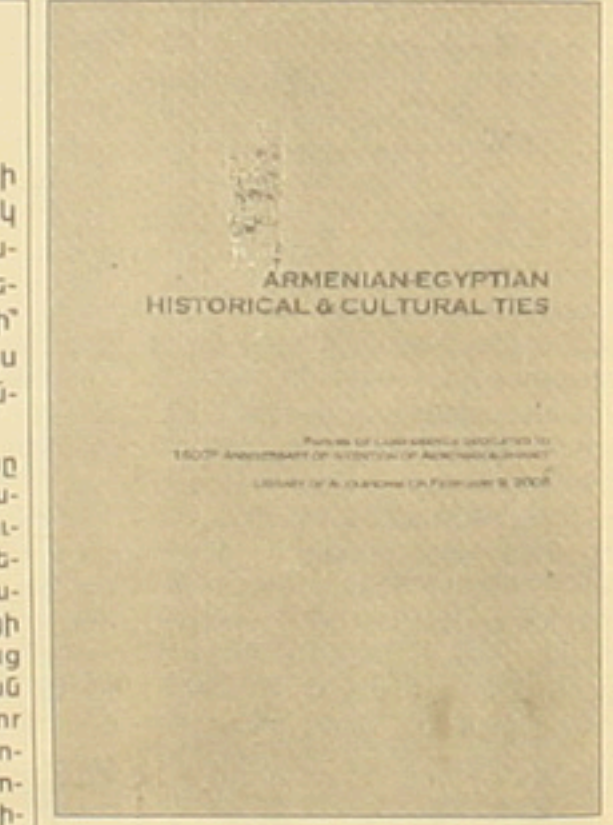
Միտասնող անցյալ՝ իր դավառություններով

Երկրում այն էր, որ հայ-արաբական հարաբերությունները բազմադարյան լուսնություն ունեն, և որ հայերն ու արաբները տարածաբանի հնագույն հաղափակություն ունեցող ժողովուրդներից են, որոնք ստեղծել են սեփական հաղափակություն, և որ ի տարբերություն տարածաբանի մի Եարի ժողովուրդների, ինչտես առիների, բարեխոսանքների, խեթերի, որոնք լուսնության թատերամից ի-
րել են, հայերն ու արաբները դեռևս Եարունակում են իրենց երթը (սա ազդեցիկ տղալուսնություն թողեց): Ներկայացրի դարերի խորից եկող հայ-արաբական, հայ-եգիպտական միջոցակա հարա-
բերությունների իրողությունը: Առաջինը Տիգրան Մեծի երգանում էր, երբ հայկական կայսրությունն
այնտան հզորացավ, որ մ. թ. ա. 85 թ. կարողացավ երկրի կայսրությանը կցել արաբական մեզ հայտնի
ողջ աշխարհը՝ Միջագետքը, Սիրիան, Լիբանանը, Պաղեստինը, Գորդանանը, Գերական լիեությունը,
և հայկական սահմանները հասան մինչև Եգիպտոս: 2-րդ փուլն այն էր, որ հայերը VII դարում հայ-
սկզբից նորաբան խալիֆայության կազմում և մոտ 2 դար մնացին այդ լիեության մեջ: Ուսուցի-
րություն դարձրի այն հանգամանին, որ արաբ խալիֆաների հաղափակությունը հայերի նկատ-
մամբ սկզբունկունե էր և հանդուստողական և նման նույնպես չեն դրել հայերին ծուլելու կամ կրո-
նափոխ անելու: Ես Եուրյան, Հայաստանը խալիֆայության մեջ մտնելուց հետո, հասկալիս սկզբ-
նական փուլում ունեցել է գերե կիսանկալիս լիեության կարգավիճակ՝ հաստատված 652 թ. հայ-ա-
րաբական լուսնուկսումը: 3-րդ փուլն այն է, որ 885-ին Հայաստանը դուրս եկավ խալիֆայության
կազմից և վերջինս ծանալեց հայրց լիեակալուսնության վերականգնումը Աւես I Բագրատունու գլխա-
վորությամբ: Այնուհետև 2 ժողովուրդներ լուսնական լուսնուկսումի բերումով ունեցան լիեության
միևնուկս գոյության ձեւ, երբ 1516-ին արաբները, իսկ 1639-ին Արեւմտյան Հայաստանը հայտնվեցին
Օսմանյան կայսրության կազմում: Այստիսով, մեր ծանալիսները կրկին խալիֆայության, երկուսիս
հիմնական հակառակորդը դարձավ Օսմանյան դաժան ռեժիմը, որը մեզինքն մեզ և ստեղծեց
լուսնուկսներ սեղեսակալ և հաղափակալ հետագա համագործակցության համար:

Պրն Հովհաննիսյան, կենտրոնի
բացման արտոդրության ժամանակ
Դուր բանախոսել էի «Հայ-արաբա-
կան լուսնուկսականության հարաբե-
րությունները» թեմայով, ինչտիսի՝
ընդիտուր բնութագրում էի սվել այս
2 ժողովուրդների լուսնական ան-
ցյալին ու ներկային:

Կենտրոնի բացման արտոդրությանը
ներկա էր ֆակուլտետի լուսնուկսա-
սախոսական այն կազմը, ովքեր առնչու-
թյուն ունեն արեւելագիտությանը՝ արե-
ւելագետներ, լուսնուկսագետներ, թուրա-
գետներ: Դասախոսությունը կարողացի
անգլերենով, արաբերենի համընթաց
բարձրանությամբ: Ելույթիս հիմնական
և Կենտրոնի բացման արտոդրությանը
ներկա էր ֆակուլտետի լուսնուկսա-
սախոսական այն կազմը, ովքեր առնչու-
թյուն ունեն արեւելագիտությանը՝ արե-
ւելագետներ, լուսնուկսագետներ, թուրա-
գետներ: Դասախոսությունը կարողացի
անգլերենով, արաբերենի համընթաց
բարձրանությամբ: Ելույթիս հիմնական

գիտությունների, կոնֆերանսների և այլ ձեւե-
րով:

Հայաստանի մասնագետների մաս-
նակցությամբ, այնուտե չէ՝
Իհարկե, և՛ տեղական ուժերի մաս-
նակցությամբ, դա կարող է տեղի ունենալ
և՛ Կասիիրեում, և՛ Երեւանում: Եվ երրորդ
կարևոր գործունեությունը ամսագրի հրա-
տարակումն է, որն իրականացնելու լուսն-
ուկսականությունը հայտնեցին իրենք: Դա
կարող է լիիի եռամսյա, եթե նյութերը բա-
վարարեն, եթե ոչ՝ մեկամյա լուսնուկսու-
թյամբ: Ամսագիրը թողարկվելու է «Կասի-
իրեի համալսարանի հայագիտական ու-
սումնասիրությունների կենտրոն» գրիֆով:

Ընդիտուրացնող ինչտիսի՝ գնահա-
սական կտալիս՝ այս կենտրոնի հիմնադր-
մանը և ակնկալվելիի հետագա գործու-
նեությունը:

Հայագիտական կենտրոնի խորհուրդը գլ-
խավորում է Ահմադ Չայեդին, որ Եգիպտոսի
կառավարող կուսակցության հաղափակալ
մարմնի անդամ է: Սա ես մեծ վկայություն
է այս կենտրոնին տրված կարևորության: Ար-
դեն նշելց, որ հայերեն լեզվի ուսումնասի-
րությունը կարևոր, բայց հիմնական խնդիր
չէ: Սա գիտական, գուս մասնակցական
կենտրոն է, որտեղ նմանակություն նաեւ կնճոտ
խնդիրները ներկայացվելու են իրեւս արա-
բ-հայկական տեսակետ, որ ավելի հինչե-
րություն կտա հարցերին: Դրան նույնպես
համար ուսումնասիրվում է հայերենը, բուն
հայկական սկզբնադրություններից տեղեկու-
թյուններ տարածելու համար: Մեր աշակցու-
թյունը նորաստեղծ կենտրոնին նաեւ հայա-
գիտական համալուսնուկսական գրականու-
թյամբ առաջադրվել է լիիի, հասկանալի
է՝ օտար լեզվով հրատարակությունների մա-
սին է խոսել: Լրջորեն լիիի է գրալվել հայա-
գիտության տարբեր ոլորտներում մեր գիտնա-
կանների օտար լեզունով հրատարակված
գրականության հայտնությունը և դրանցից
կենտրոնի գրադարանին օրինակներ տրա-
մալելու հարցով: Այլալուսնուկսում սիմպո-
լուսնուկսում են լիիի ոգսվել օտար, այդ թվում
թուրական արդյուրներից և կրելու են, թուր-
ական լուսնուկսության ազդեցությունը,
հասկալիս Ցեղատղանկության հարցում:

Տարալուսնուկսում
ՄԵՆԵԱՍ ԲՈՒՐՈՒՄՆԵՐԻ

«Թացն ու չորը խառնվել են իրար: Զգիսեսս ուն է ճիշտ, որը՝ սխալ» Տայսսուրում է հուլիսիանու Չեֆիջյանը

Հայաստանի ժողովրդի ակադեմիական երգչախումբը 70 արեական է: Այդ առթիվ անցնող տարում տեղի են ունեցել միջոցառումներ, հոգևոր երաժշտության համերգներ, իսկ ԱԶԱ-ում տեղի ունեցած գիտա-ժողովի ժամանակ երգչախմբի գեղարվեստական ղեկավար Գրիգորյան Չեֆիջյանն արժանացավ հուլիսիանու Չեֆիջյանի Գրեյսոնյան արվեստական կադրերի վերջին լույս տեսած երաժշտական Աննա Ասատրյանի «Հայաստանի ժողովրդական ակադեմիական երգչախումբ» գիրքը, որը տպագրվել է երգչախմբի անցած 70-ամյա ուղու մասին (այդ գրքին «Ազգ»-ը անդրադարձել է երկվյակ համարում): Սա երգչախմբի գործունեությունը ներկայացնող 5-րդ գիրքն է: Առաջինը լույս է տեսել 1974-ին և ներկայացնում էր երգչախմբի քաղաքային ժողովրդական ղեկավար Գրիգորյանի 79-ամյակի առթիվ Ա. Արմենիայի անվան օպերայի երգչախմբի թատրոնում տեղի կունենա «Հայաստանի ժողովրդական ակադեմիական երգչախումբ» գրքի շնորհահանդեսի ու հոբելյանական միջոցառում:

ակադեմիայի անցած ուղին, հավելվածում գեղարվեստական և սիմֆոնիկ նվագախմբի ցանկը: Օգտվել են արխիվից, օտարալեզու մամուլի գրախոսականներից: Թվում էր, թե կարելի է 120 էջի սպիտակագույն ներկայացրել գործունեությունը, բայց ստացվեց համատեղ ակնարկ: Չեֆիջյանի գործունեության մասին կարելի է հասոհներ գրել:

«Երանկություն է լինել մանուրի ժամանակակիցը: Կես դար եղել է Կառնայի կողմին, արդեն նրա փառումը, դժվարություններով ու հաղթանակով: Հիշում եմ՝ առաջին համերգից հետո Չեֆիջյանն ասաց, որ իր կյանքի օրեր օրն է: Նա դարձավ հայտնություն ամբողջ աշխարհում ու երաժշտական լեզվով երկխոսություն սկսեց աշխարհի հետ: Տեսնում եմ հաղորդումներ, երգիչ-երգչուհիներ, որ ամեն ինչ վերցնում են դրսից, օտարաշխարհային թատրոնում: Այդ օտարաշխարհային դեմ յայտարարում են մեր համերգներով», նշում է Ալբերտ հայասրյանը:

Երգչախումբն ունեցել է բազմաթիվ համերգներ, որոնք մեծ տպավորություն են թողել մանուրի վրա: Նրա համար յուրաքանչյուր վայրկյան անմասն է, ոչ մի կատարում մյուսին նման չէ: «Այ, սա է հրաշքը», ասում է նա: Վարդան ուրախությամբ է հիշում Ջիզեկոնու տեղի ունեցած համերգը, սակայն առավել հուզիչ էր 2001-ի 1700-ա-

Ազգային ժողովրդական երկրացիների համաժողովի 100-ամյակին նվիրված ցուցահանդես: Հայաստանում, թերևս, սիմֆոնիկ ամենից հանրաճանաչ նվագախմբից մեկն է Գառզուն, որից 305 գործընկերներով է մեր ազգային ժողովրդական երգչախումբը: Հայ նվագախմբի գեղարվեստական ղեկավար Գրիգորյանի անդամ է, 1929-ի իր առաջին մրցանակից հետո նա արժանացել է միջազգային մի շարք մրցույթների, իսկ 1956-ին դարձավ «Պատվո լեգեոն»՝ «Բանցառու», 1980-ին՝ «Մարտիրոս Սարյան» մեդալով, ստացել արվեստի և գրականության ասպետի կոչում:

Գառզունի երկվյակ ցուցահանդեսը 2 բաժնից է բաղկացած՝ առաջինում ներկայացված են Գառզունի արվեստների մասին երեանյան արվեստների մասին մի շարք աշխատանքներ (տարբերակներ)՝ «Արևիկա», «Եկալիս», «Երևանի դալիս», «Պրովանս», «Նոր հայացք» և այլն: Գառզունի երեանյան արվեստների մասին ու բնությունը մեղուց, աղո՛ղ կերպարներ են առնում: Բնության սարերից օդն ու ջուրը, թերևս, նրա գեղարվեստական մեծ ռոմանտիկ ենթատեքստ կրող խորհրդանշաններ են: Գծային «սարդոսայններով» հյուսված ժողովրդական «հաղափայլ» տեսարան, բնության երևույթ, թե կանաչի ֆիգուր, բանաստեղծական ռոմանտիկ մթնոլորտ անեն: Գեղագետի ճուշտ հայացքը, սակայն, կյանքի չեղանցող ծալիներում, իր արժանի դարձրեց մեր բարդ իրավիճակների մեջ մեծ դրամատիկ է տեսնում: Արտադրության խաղաղ, նրա կյանքների մեթաֆիզիկ լույսային սակ լարում ու սազմադրված զգացում: Գծային երգչախումբային, նրբին գծերի այս ժողովրդական աշխարհը կառուցած է ճարտարապետի կանոնիկ ճշգրտությամբ, եւ միտքով, ժողովրդի տպավորություն է թողնում:

Գեղարվեստի Գառզուն նույնքան փայլուն գաֆիս ու բեմանկարիչ է: Իր ձեռնարկներով բեմադրվել են ժանրային «Նրբակիր» հեղինակներ՝ օմերա-բալետը, Ադանի «ժիգել», Ռախմանովի «Գոթոլիան», ժակ Օֆենբախի «Պերիկոլե»: Հեռախոսակա են նաև Գառզունի գրքերի նկարազարդումները: Նրա ձեռնարկներում լույս են տեսել Շեքսպիրի, Գեյդեի, Մորալի, Ջամյուի, Է. Պոլի և այլոց գրքերը: Այս ցուցադրությունը առաջինն էր, որ ներկայացնում էր Գառզունի հայաստանյան հավաքածուի գրքային նկարազարդումների ամբողջությունը: Այս աստիճանով Գառզուն դարձյալ ինքնահասուն նրբաճակատություն ու ոճ է հանդես բերում: Այս մասին ավելի հանգամանակից արհեստագիտական գրականագիտական արվեստագետ Գրիգորյանը՝ նկատելով, որ դրանք գրական տեսանկյունից ուղեկցող զուտ նկարազարդումներ չեն, այլ լրացնող ու մեկնաբանող ինֆորմացիոն տեղադրություններ, այն էլ՝ փիլիսոփայական, մեթաֆիզիկական ուղեկցողությամբ այնպիսի հեղինակների, ինչպիսիք է Ջամյուն կամ Էդգար Պոն:

Նա տեղեկացրեց, որ դեկտեմբերի 3-ին Փարիզում կայացել է Գառզունի աշխատանքների աճուրդ, որի ընթացքում շատ արագ վաճառվել են

Նրա կյանքները, ըստ որում՝ հիմնականում մոսկովյան հավաքածուներ են եղել գնորդները, ինչը Գառզունի արվեստի հանդեպ աճող նոր հետաքրքրությունների վկայությունն է:

Կյանքի բերումով Գառզունի հետ աճողական հարաբերություններ է ունեցել լրագրող Տիգրան Լիլյանը: Նա ժամանակ է հոգևոր, որոնք ուղեկցող են ժողովրդական երգչախումբի մեջ Գառզունի մնացել է որոնք եռայլ ու հյուսված անձնավորություն, արվեստագետ, որ ունենալով միջազգային հեղինակություն, երբեք չի անտեսել իր անցյալը, արձանները, ծագումը: Հայաստան իր ուժադրության կենտրոնում է եղել միշտ: Առաջին անգամ 1966-ին Հայաստան՝ Մոսկովյան երեան գնացել է եկել և գրել է «Ճանապարհորդություն Հայաստան» գիրքը: Խորհրդային Հայաստանից նրան 16-րդ դարից հետո փրկվել էին այն տղերքից, թե այդ երկիրը հեղափոխվել է արևոտում, բայց զուգարանի թուղթ՝ ոչ:

Ինչը Հայաստանի գեղարվեստի ակադեմիայի անդամ էր, բայց հերոսական Նկարիչների միության «Մարտիրոս Սարյան» մրցանակով: Եռայլ էր, ու Հայաստանում ինչ թե շատ նկարչության հետաքրքրվածները իրենց հավաքածուներում Գառզունից նկեր ունեն:

Կյանքի վերջին տարիներին ծերանոցում ամբողջ: Հրանտիկական ընթացումով դա թուլանում էր տուն: Մեծ գեղեցիկ, որ մեծ նկարիչն իր մահկանացուն կնքեց ծերանոցում: Անցյալ տարի հանդիպեցի իր զուգարանի, հարցի այս մասին: Նա ասաց, որ դա՛ մեծահարուստների համար միտքային կյանք կարգադրում է՝ շատ լավ լույսով ցուցադրվել է, եւ նրանք ուժադր խնամքի սակ են գտնվում:

Ցուցահանդեսում ներկա էր Գառզունի զարմիկներից Հարություն Չուլումյանը, որի լույսով նկարիչը եղբայրն է եղել: Ձարդի արհմեջին արարաբախ ճակատագիրը նրանք բաժանել է նեխելով աշխարհի արքեր ծագել: Նա ասում էր՝ «1966-ին, երբ Գառզուն Հայաստան եկավ, երկու եղբայրները առաջին անգամ հանդիպեցին: Հուզիչ էր: Իր ելույթում նա ասաց, որ իբրև նկարիչ Հրանտիկական արվեստին է ժողովրդական, բայց իբրև մարդ հայ է, որ իր նկարների մեջ կան հայկական երկրներ»:

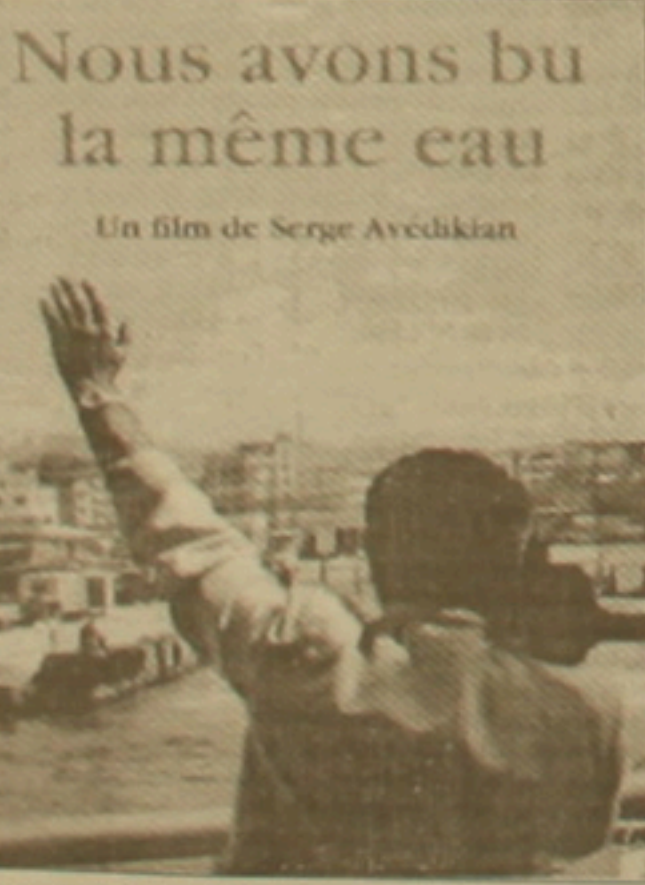
ՄԱՆՆԱՍ ԲԱՊԱՅԱՆ

Սերժ Ավետիսյանի նոր ֆիլմը. «Մենք նույն ջուրն ենք խմել»

Թատրոնի և կինոյի համաշխարհային դերասան, բեմադրիչ Սերժ Ավետիսյանը վերջին հանդիսատեսի դասին է ներկայացրել իր նոր ֆիլմը: Նրա գործերում մշակույթն անկախ է հիերարխիայից և ժողովրդական ժողովրդից: Վերջին ֆիլմը բացառություն չի կազմում և «Մենք նույն ջուրն ենք խմել» անունն է կրում:

Փարիզի «Ալբար» թերթը տեղեկացնում է, որ ֆիլմի առաջին ցուցադրությունը տեղի է ունեցել տեղի կինոակումբում: Ավետիսյանի այս գործը նվիրված է Ասամբուլից 170 կմ հեռու ընկած Սուլեյկ գյուղին, որտեղ 1900-ին ծնվել էր նա լույս Ավետիսյանը:

Փառասունների առթիվ 1987-ին և 2003-ին Թուրքիա հրավիրված Սերժ Ավետիսյանը այցելել է այժմ ենի Սուլեյկ կոչվող լույսական գյուղ և նկարահանումներ կատարել: 2005-ին ծագած վարչարարական խնդրանքները թույլ չեն տվել ժամանակին ավարտել ֆիլմը: Դժվարություններին հակառակ՝ բեմադրիչն ավարտել է գործն այն գյուղի մասին, որտեղ դեռ մնում են հայերի տներ և

հայերեն արձանագրություններով տպագրված: Սուլեյկի ներկայիս բնակիչները գիտեն, որ այժմեղ հայեր են արդեն, բայց կարծում են, թե նրանք 1915-

ին հեռացել են բնակչության տեղահանման հետևանքով, իսկ հազար հայեր վերադարձել են, ևսին որ տներն ու հողի մեջ «զանձներ էին բախրել»: Ումնք կարծել են, թե Սերժ Ավետիսյանը եւս վերադարձել է քաղված զանձները հանելու:

Հայկական կոստյումների կադրերով սերժանտները մեղադրել են եվրոպական տերություններին, որոնք ժողովրդի ժամանակ «ի-նար դեմ են հրահրել ժողովուրդներին»: Նրանց կարծիքով, հարկավոր է մոռանալ անցյալը և այլ բաներով զբաղվել, ևսին որ «մեծ նույն ջուրն ենք խմել»:

Ի դեպ, գյուղի ներկայիս բնակիչների մեծ մասն իսլամ ընդունած նախկին բուլղարներ են: Այդ փաստը զգալիորեն դուրսացրել է փոստերն ու նկարահանումները: Դեկտեմբերին վաճառվել է հանվել ֆիլմի խնամակալությունը Երվանդի ֆրանսերեն, անգլերեն և հայերեն: Պ. Բ.

Հ. Գ. - Ի տախիվ համաշխարհային նկարչի, «Հայկոս» լույս է ընծայել 100-ամյակի նամակահանդեսը, Կենտրոնական բաժնի «Ոսկե հուշատետր» է թողարկել: Իսկ մինչ այդ, դեռևս 1976-ին Հրանտիկական փոստը լույս էր ընծայել Գառզունի կյանքի մեկ ժողովրդական նամակահանդես: Գառզունի մեջ է 1907-ի հունվարի 1-ին: Եվ ինչպես Յուրի Կապուստյանը նշեց, «բնում էր, թե արդեն հոբելյանական էր լինելու և համաշխարհային հոգևոր ունեցող հայ նկարիչն ու իր արվեստին մեր մասնուն ու հեռուստատեսությունը դարձրեց արդի: Դիտել անդրադարձնալիս, ավանդ, այդպես չեղավ: Բարեբախտաբար, այդ բացը լույսը ազգային ժողովրդական»:

ԱԶԳ **Օրվա հետքերով**

Ի ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆԸ

«Ղ-Տելեկոմ» ՓԲԸ-ն դիմել է ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովին՝

Հայաստանի Հանրապետության սարածիմուն DCS1800 ռադիոհաճախականությունների սիրույթից 1735.8-1738.4 ՄՀց (հաղորդում) եւ 1830.8-1833.4 ՄՀց (ընդունում) ռադիոհաճախականությունների օգտագործման թույլտվություն ստանալու համար:

«Ղ-Տելեկոմ» ՓԲ ընկերություն

Ժողովրդավարության եւ ընտրությունների միջազգային ինստիտուտի (International IDEA)¹ միջկառավարական կազմակերպության հայաստանյան գրասենյակը, սերտորեն համագործակցելով ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության Կրթության ազգային ինստիտուտի (ԿԱԻ) հետ, 2007թ-ին իր ջանքերն ուղղեց փառաբանական եւ ընտրական կրթության զարգացմանը Հայաստանում, հիմն ունենալով նախորդ տարիների ընտրությունների ոլորտում ռեսուրսների զարգացման իր գործունեությունն ու փորձը:

ՄԱՍԼՈ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

21 դեկտեմբերի, 2007թ. Երեւան, Հայաստանի Հանրապետություն

Ժողովրդավարության եւ ընտրությունների աջակցության միջազգային ինստիտուտ (International IDEA)¹ միջկառավարական կազմակերպության հայաստանյան գրասենյակը, սերտորեն համագործակցելով ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության Կրթության ազգային ինստիտուտի (ԿԱԻ) հետ, 2007թ-ին իր ջանքերն ուղղեց փառաբանական եւ ընտրական կրթության զարգացմանը Հայաստանում, հիմն ունենալով նախորդ տարիների ընտրությունների ոլորտում ռեսուրսների զարգացման իր գործունեությունն ու փորձը:

Այս նախաձեռնությունը International IDEA-ի կողմից իրականացվող առաջին նմանատիպ ծրագիրն էր, որը ներառում է միաժամանակ եւ փառաբանական, եւ ընտրական կրթության ոլորտում ռեսուրսների զարգացում՝ ուսուցողական նյութերի մշակում ու հրատարակում եւ ուսուցանող-կրթողների վերադաստիարակում:

2007թ. դեկտեմբերին լույս է տեսել «Ուսումնասիրենք ժողովրդավարությունը, կառավարումը եւ ընտրությունները» ուսումնամեթոդական ձեռնարկը, որը լայնորեն կարճատև Հայաստանում, ինչպես նաեւ Արցախի ու սփյուռքի կրթական ու մշակութային հաստատություններում: Ձեռնարկը ժողովրդավարություն, կառավարում եւ ընտրություններ փոխկապակցված հասկացությունների մասին է, եւ ներկայացնում է ընտրությունները ավելի լայն՝ փառաբանական կրթության համատեքստում: Այն ԿԱԻ-ի կողմից երաժշտական եւ ուղիղ ուսումնառական ձեռնարկ եւ հիմնականում նախատեսվում է հասարակագիտական առարկաներ դասավանդող միջին եւ ավագ դպրոցի ուսուցիչների համար, սակայն կարող է օգտագործվել նաեւ որպես ուսուցողական նյութ փառաբանական եւ ընտրական կրթության ոլորտում, աղյուսակային մանկավարժների համար:

2007թ-ի նոյեմբերի 19-ից դեկտեմբերի 19-ը Երեւանում կազմակերպվեց **Քաղաքացիական եւ ընտրական կրթության ուսուցանողների (դասախոսների) վերադաստիարակումը** ծրագրով: Դասընթացի 27 մասնակիցները, որոնք բաց մրցույթի արդյունքում ընտրվել էին ՀՀ տարբեր մարզերից, հաջողությամբ ավարտելով դասընթացը միջազգային որակավորում ստացան փառաբանական եւ ընտրական կրթության այս դասընթացը դասավանդելու համար: Դասընթացը հիմնվում է «ակտիվ ուսուցանում» մեթոդաբանության եւ մոնեթինգի վրա, որը խթանում է սովորողների ինննություն եւ իննադասորեն մասնակցությունը: Դասընթացի արդյունքում ու հմտությունները, համադասախոսներում է սովորելու տարբեր ոճերի եւ գիտելիքների տարբեր մակարդակներին, եւ որտեղ շեշտ է ավելի շատ դրվում է այն բանի վրա, որպեսզի աշակերտները սովորել եւ մասնակցեն:

Դասընթացն ավարտած 27 մասնակիցները միջազգային որակավորում ստացան որպես փառաբանական եւ ընտրական կրթության ուսուցանող-կրթողներ, որոնք այս ձեռնարկի նյութերը, մեթոդաբանությունն ու մոնեթինգը կկիրառեն իրենց անմեծօրյա աշխատանքում, եւ կհանդիսանան փառաբանական եւ ընտրական կրթության բարեփոխումների խթանիչ ներուժը Հայաստանում:

¹ International IDEA միջկառավարական կազմակերպությունը ստեղծվել է 1995թ-ին, ունի 25 անդամ-դեմոկրատիաներ եւ գլխավոր գրասենյակը գտնվում է Ստոկհոլմում, Շվեդիա: International IDEA-ի հայաստանյան գրասենյակը 2004թ-ից գտնվում է Հայաստանում դիվանագիտական կարգավիճակով:

ՀՀ առևտրային բանկերի ինտերնետ կայքերի ուսումնասիրության մասին

Ֆինանսական ծառայությունների ստանդարտների բարձր մակարդակի նպատակով 2007թ. նոյեմբերի 5-ից 9-ը ընկած ժամանակահատվածում ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից իրականացվել է ՀՀ առևտրային բանկերի ինտերնետ կայքերի ուսումնասիրություն: Վերջինիս նպատակն էր տարզել, թե բանկերի կողմից հրատարակվող

եղեկությունները որտեղից են համադասախոսներում ստանդարտների մասնակցներին: Ուսումնասիրության արդյունքում տարզվել է, որ եղեկատվության հրատարակչության մասնակցները ոչ ամբողջությամբ են տալիս բանկերի մասին:

Այդ եղեկատվությունը գտնվում է կենտրոնական բանկի սնային էջի

(www.cba.am) «Նորություններ» բաժնում՝ 20.12.07 ամսաթվի ներքո:

ՀՀ կենտրոնական բանկը բարձրագույն կարգի վարկերի և իրականացնելու նման ուսումնասիրությունները եւ հայտնաբերված անհամադասախոսությունների մասին տարբերաբար եղեկացնելու համար:

ԿԲ մամուլի ծառայություն

ՃԱՆՈՒՑՈՒՄ

Նոր հուշադրամ

«Չկներ»

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը «Կենդանակերմի նշաններ» միջազգային դրամագիտական ծրագրի Երջանակներում թողարկել է ձկներ լուսանկարով արծաթե հուշադրամ: Այս ծրագրում ներառված են կենդանակերմի ճանաչելի նշանները:

Հուշադրամի դիմերեսի կենտրոնում տպագրված է Հայաստանի Հանրապետության դիմանշանը, որից ներքև Երջանակի հայերեն եւ անգլերեն անվանական արժեքի մակագրությունն է՝ «DRAM 100 ԴԴԱՄ»: Ձիմանքանից վերև նշված է թողարկման տարեթիվը՝ «2007»: Ամբողջը եղել է զծավոր Երջանակով: Նվաճած Երջանակի եւ եզրաճաշի միջև առկա է երկուրդ զծավոր Երջանակով: Երկու Երջանակների միջև դասերը բաժանված է ճանաչելի հավասար մասերի, որոնցում տպագրված են կենդանակերմի նշանների գրաֆիկական խորհրդանիշերը: Եզրաճաշի մոտ վերնում հայերեն, իսկ ներքևում անգլերեն Երջանակով մակագրված է համադասախոսաբար՝ «ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ» եւ «REPUBLIC OF ARMENIA»:

Հուշադրամի դարձերեսի կենտրոնում ասոցյային երկնի ֆոնի վրա ձկների լուսանկար է: Առկա է նաեւ ասոցյային լուսանկար, որը ձեւավորված է սոխակ գույնի ցիֆրոնով: Ներքևի աջ մասում տպագրված է ձկների կենդանակերմի նշանի խորհրդանիշը: Ամբողջը եղել է զծավոր Երջանակով: Երջանակի եւ եզրաճաշի միջև վերնում լատիներեն, իսկ ներքևում ռուսերեն նշված է համաստեղության անվանումը՝ համադասախոսաբար՝ «PISCES» եւ «Рыбы»: Դարձերեսի դասի ձեւավորման համար օգտագործվել են գունավոր ներկեր:

Հուշադրամը Երջանակով երկու կողմից ունի ուսուցիչ եզրաճաշ: Հուշադրամի ուղեղների հեղինակն է Ու. Վալեմակը: Հուշադրամը դրվագվել է Լեհաստանի դրամահատարանում:

Հուշադրամի բնութագիրը	
Անվանական արժեք	100 դրամ
Մետաղը եւ հարգը	արծաթ, 925 0
Չափերը	28,28 գ
Տրամագիծը	38,61 մմ
Ուղակը	լավացված
Դրամաճուրքը	հարթ
Տպագրման վայրը	12000 հատ

ԿԲ մամուլի ծառայություն

Գրանցվել է բանկի նոր մասնաճյուղ

Կենտրոնական բանկի նախագահի դեկտեմբերի 18-ի թիվ 1/1522 Ա որոշման համաձայն, գրանցվել է «Կոնվերս Բանկ» ՓԲԸ «Կոմսայրի» մասնաճյուղը:

ԿԲ մամուլի ծառայություն

ԲՆԱԿԱՆ ԳԱԶՈՎ ԱՇԽԱՏՈՂ ԶՐԱՏԱՋԱՑՈՒՑԻՑՅՆԵՐԻՑ ԵՎ ԶԵՆՈՒԹՅԱՆ ՍԱՐԵՐԻՑ ԾՊԱԿԵԼՈՒ ՊԱՅԱՆՑՆԵՐ ՀԱՐԳԵԼԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴ

«Հայաստանի հրեղ անվանազան մասնագիտացված ծառայություններ» իրավաբանական անձանց միջոցով նպաստահարմարության սեփականից հայտնում է՝ եղի ուսուցիչ քննական գաղի օգտագործման ժամանակ: Հնարավոր վարձերից եւ դժբախտ դասարաններից խրատախիչու համար դասարանի հետեւյալ դասարանները:

- ԱՐԳԵԼՈՒՄ է օգտվել զազատարներից եթե՝
  - ծխաօդասար ուղիներում բացառաբար՝ է փառց կամ առկա է հետադարձ փառց, փառցի ու այլ ժամանակ առաջանում է շուրջ / CO / զազ: Ընդունվում է շուրջ / CO / զազի 0.4 0.5% առկայության դեմում 10-15 րոպեի ընթացքում՝ մարդը մահացու թունավորվում է,
  - ստուգված է ծխաօդասար ուղիների ստեղծումը:
  - զազն այրվում է անվայուն կամ դեղնակարմրադուր մոտ քրոզով,
  - անտար վիճակում է զազատարի անվանազանի իննաճաշաս համակարգը:
- Խորհուրդ էր տրվում
- օգտվել զրատահարուցիչներից եւ բաց այրման խոզով ցեղուն սարերից՝ ուժեղ փառցի, քանձ մոտախոտի եւ սառվա՝ առավել քառ եղանակների ժամանակ,
- ծխաօդասար ուղիները փոխարինել ծախվոր փառցափեթեղա ձկուն խողովակներով:
- ԱՆԴՄՇԵՇ է՝
  - ծխասար ուղի փառցի խառնման դեմում դիմել մասնաբարձն (ստասարկում իրականացնող ծառայությանը),
  - զազատարի երկարաժե օգտագործման ընթացքում համախառն օդափոխել շինությունը,
  - ծխաօդասար ուղիները հավանակցել մեղ մոտի մեջ մեղնելով, դրանց սրամագի կեղից ոչ լուսակա չափով՝ ծխաօդների բարձր մոտախոտի,
  - զազի զրատահարուցիչների կամ ցեղուն սարերի ծխաօդասար խողովակների միջոցով ծխասար ուղիներին կատարել 100-ից ավելի հաստություն ունեցող եւ զազատարի ծխասար կարճախողովակի սրամագից ոչ լուսակա փեթեղա խողովակներով:

ՀԻՇԵՆՈՒՄ ԵՆԵՐ
Ծխաօդասար խողովակների իննական ձեւափոխությունները, սրամագիցի փոխարինումը եւ դրանցում արհեստական դիմադրությունների ստեղծումը կարող է դժբախտ դասարանների մասնա զառնալ:

Ընթերցելիս խնդրում ենք ընկալել որպես նպաստահարմարության սեփական: Ոչ դաստիարակ հրատարակում
«Հայաստանի հրեղ անվանազան մասնագիտացված ծառայություններ» իրավաբանական անձանց միջոցով խորհուրդ

ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ՀՀ բնադաստիարակության նախարարության ՀՀ քառնք օնտրաների կատարման գործակալության կողմից՝ ՀՀ քառնք օնտրանի եւ ՀՀ կատարության 07.09.03 թ. N 217-Ն եւ N 218-Ն որոշումների մասնակցների համաձայն, մշակվում է «ԴՊՆ Կոնցեռն» ՓԲԸ-ին Երեւան քառնքի ՀԵՆԱԶՈՒՄ համաձայն վարկային արածում սեղնակա կառավարող ստեղծելու քառնք օնտրանի 1.3 իննք քառնք ցրագառնման քառնքային նախագիծը: Քառնք օնտրանի անձեղ, ուղի կատարման ծառնաճաղ փառցառքի նախագիծը նախնական արածումն, կարող են աշխատանքներ օնտրան ժամը 17-18-ը դիմել: ՀՀ քառնք օնտրաների կատարման գործակալություն (Պառնք)՝ Կատարության 3-րդ օնք, 5-րդ հարկ, 541 սեղնակ:
Հաստատվողության կողմից փառցառքի նախնական արածումն քառնքային քառնք օնտրան 2007 թ. դեկտեմբերի 27-ին, ժամը 16-ին, Կատարության 3-րդ օնք, 5-րդ հարկ, 541 սեղնակ:
ՀՀ քառնք օնտրաների կատարման գործակալություն

www.azg.am
www.azgdaily.com